

лише студентам, але й викладачам. Завдяки ним викладачі можуть обмінюватися між собою досвідом, підвищувати свою кваліфікацію, знайомитися з передовими сучасними методами навчання для використання їх у навчальному процесі.

Отже, розвиток і удосконалення методики викладання іноземних мов має відбуватися з орієнтацією на застосування в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій. Вони виступають головним компонентом підвищення мотивації сучасного навчання та вивчення іноземної мови. Використання мультимедійних засобів навчання на заняттях з іноземної мови підвищує якість знань, умінь і навичок, збільшує пізнавальну активність та мотивацію, прискорює темпи навчання, поліпшує осмислення та запам'ятовування навчального матеріалу, забезпечує самостійну діяльність студентів, дозволяє зробити навчання більш ефективним та індивідуалізованим.

В. А. ВАСИЛЕНКО

*Сумська філія Харківського національного
університету внутрішніх справ*

МОВНА НОРМА ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ

Мовна норма – одне з традиційних понять мовознавства. Дослідження, сформовані культурно-мовним підходом до норми, мають у лінгвістиці потужну традицію, пов'язану з іменами Р. І. Аванесова, Г. О. Винокура, Б. М. Головіна, К. С. Горбачевича, М. В. Панова, С. І. Ожегова, Н. Н. Семенюк, Л. І. Скворцова, Б. С. Шварцкопфа, Є. М. Ширяєва та ін.

Незважаючи на значні відмінності норм культурно-мовних і когнітивних, між ними є багато спільного. Причини схожості знаходяться, зокрема, у функціях норми, які остання виконує у межах системи, що її створила. Серед найважливіших функцій норми має бути названа стабілізуюча функція, котра робить норму одним із найважливіших механізмів, що підтримує стан системи.

Можливості регулюючого впливу норми та інших параметрів порядку не абсолютні, оскільки обмежені протилежно-направленими силами, що діють у системі: порядок і безлад «виникають і існують одночасно» і «дають нам різне бачення одного світу» [1]. Таким чином, здатність системи до самоорганізації забезпечується внутрішнім протиріччям, конфліктом порядку і хаосу. Однією із опозицій усередині цього зіставлення правомірно вважати опозицію «норма – аномалія». Це дві сторони однієї медалі; усвідомлення кожного члена опозиції можливе на фоні іншого; вони змінюють один одного. При перевазі на ділянці

системи норми можна говорити про впорядкованість, перевага аномалій свідчить про нагальну необхідність переорганізації, результатом якої будуть нові норми.

Загальні особливості системи визначають поведінку її суб'єкта, індивіда, носія – людину.

Отже, відносно до будь-якої складної динамічної системи норма реалізує ту, що упорядковує, стабілізує функцію, прагнучи зберегти систему в оптимальному стані. Стабілізуюча функція спирається на консерватизм, традиційний характер норми, яка протягом довгого часу перешкоджає змінам. При цьому можливості норми обмежені рядом чинників, серед яких основними можна вважати прагнення до безладу (аномалії) і вільну волю суб'єкта системи [2, 9-12].

Висловлене може бути застосовне і до норм культурно-мовних, і до норм когнітивних, хоча, зрозуміло, слід зробити ряд уточнень. Культурно-мовні норми, з одного боку, можуть бути включені в число норм соціокультурних, таких, що є одночасно продуктом і регулятором такої системи, як суспільство. Норма пропонує суб'єктові системи – людині – моделі нормативної поведінки, які вона може відтворювати або відкидати. З іншого боку, культурно-мовні норми – це норми мовної системи, що обмежують можливості останньої і обирають частину варіантів як зразок.

Визначаючи специфіку культурно-мовних норм, не можна не пригадати визначення рівноваги мовної системи, дане Е. Косеріу: це, з одного боку, «внутрішня рівновага між комбінаторними і дистрибутивними варіантами і між різними системними ізофункціональними засобами, а з іншого, – зовнішня (соціальна і територіальна) рівновага між різними реалізаціями, що допускаються системою». Дотримання/недотримання мовцями норми стає критерієм оцінки суспільства.

Що стосується когнітивних норм, то вони – елемент системи поглядів на світ, утілених у значеннях мовних одиниць. Специфіка норм цього типу може бути осмислена через виявлення їх ролі в процесі категоризації. Відомо, що об'єкти можуть бути віднесені до категорії за наявності у них якихось загальних ознак, при цьому при формуванні категорії відбувається відчуження диференціальних ознак – беруться до уваги ознаки загальні.

Співвідношення норми і категорії бачиться нам таким чином. Без уявлень про норму неможливе протікання процесу категоризації. Віднести до категорії – означає абстрагуватися від різного і виявити загальне. Прототип категорії, межі якої окреслені нормою, є еталонним варіантом, найбільшою мірою відповідним уявленням про норму даного фрагменту дійсності.

У своїх межах категорія є простором норми, при цьому значна віддаленість від центру-прототипу означає підвищення оригінальності, специфічності. Таким чином, норма багато в чому наставляє

категоризацію і задає ієрархію елементів категорії. Норма може бути охарактеризована як уніфікуюча і регулююча умова формування категорії. Стабілізуюча функція когнітивних норм полягає саме в тому, що вони підтримують інваріантність категорії, «консервуючи» семантичну систему мови [3, 30-34].

На прикладі соціальних норм виразно можна побачити нерозривний зв'язок цих явищ, що обумовлює їх взаємооберненість, оцінний характер зіставлення, градуйованість простору норми і не-норми.

Таким чином, мовні норми, що діють у мовному просторі, виконують функцію стабілізатора мовної системи, що робить їх одним із найважливіших лінгвістичних механізмів.

Література

1. Керимов Т. Х. Система // Современный философский словарь. – М., Бишкек, Екатеринбург: Одиссей, 1996. – С. 460–462.

2. Василенко В. А. Культурно-мовні та когнітивні норми: лінгвосинергетичний аспект / В. А. Василенко // Науковий вісник ХДУ. Серія «Лінгвістика». Збірник наук. праць. Випуск 24. / Херс. держ. ун-т. – Херсон: ХДУ, 2015. – С. 9-12.

3. Василенко В. А. До питання про специфіку культурно-мовних та когнітивних норм / В. А. Василенко // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Лінгвістика наукового тексту: теорія і практика» (17-18 березня 2016 р., м. Херсон) [Електронний ресурс] / за заг. ред. В. І. Грицини. — Херсон, 2016 — 141 с. – С. 30-34.

Л. М. КОРНІЄНКО

Сумський національний аграрний університет

MODULAR-DEVELOPING TRAINING IN THE CONTEXTS OF HIGHER SCHOOL HUMANIZATION

The current stage of higher education development, radical changes of socio-economic factors, market demand changed significantly the purpose of education requirements for young specialists. The society is interested in the fact that its citizens should have the ability to act independently, make decisions, act flexibly according to new conditions. As indicated in the state national program it is essential for training specialists to have new types of educational technologies that meet the challenge of humanization of the educational process. That is why, the priority of educational reform is to humanize education. Almost all developed countries have realized the need to reform their educational systems so that the student could really become the central figure in the educational process. It should be rather a learning process than a teaching one as it is in the traditional learning. This approach help the